

Vytas Rutkauskas „Baltarusijos „Šiaurės Atenuose“. Keletas žodžių individualios misijos prasmingumui paryškinti“

Daugiau negu prieš penkiolika metų, atsisakęs didmiesčio kultūrinės erdvės, karjeros galimybių ir kasdieninės buities patogumų, iš Minsko į nuošalų Smurgainių rajono Zalesės kaimą, kitados Mykolo Kleopo Oginskio išpuoselėtus „Šiaurės Atėnus“, persikėlė gyventi vienas iš veikiausių Mirsko pilies restauravimo projekto bendraautorių Sergejus Verameičikas. Šį, iš pirmo žvilgsnio nieko bendro su Lietuva neturintį privatų žingsnį sugebėjo pastebėti šviesiausios atminties plungiškė kraštotyrininkė mokytoja Eleonora Ravickienė, kuri Oginskių giminės tyrinėjimui ir populiarinimui paaukojo didžiąją savo gyvenimo dalį. 1990 m. šių eilučių autoriui ji rašė: „(...) koks sutapimas! Į Zalesės „Šiaurės Atėnus“ persikėlė gyventi architektas, muzikas Sergejus Verameičikas. Pagalvokite, su vietos moksleiviais jis pradeda gaivinti Oginskiados tradicijas. Koks reikšmingas darbas prasideda!..“

Iš tiesų – mišlingos paralelės! Tuo pačiu laikotarpiu Rietave keletas keistuolių „inteligentų su guminiiais batais“, tarp kurių teko būti ir man, ėmėsi gelbėti purvynų akvaruose skęstančios Oginskių muzikos mokyklos griuvėsius. Kiek vėliau prasidėjo buvusių Oginskių rūmų dykvietės archeologiniai tyrinėjimai (entuziastingai dalyvaujant vietos moksleiviams), iškilo rūmų kolonada, buvo atkurtas parteris, Baltieji vartai... Per dešimtmetį Oginskių istorija ne tiktai „įmagnetino“ Rietavo šviesuomenę, bet ir Lietuvos energetikų, telekomunikacijos specialistų (juk čia – Lietuvos elektrifikacijos ir telefoninio ryšio istorinės ištakos!), paminklotvarkininkų dėmesį.

Kas galėjo prognozuoti, kad šie du, skirtingose geografinėse vietovėse besiformuojantys istorinės atminties gaivinimo sparnai po penkiolikos metų susijungs bendro tęstinio projekto „Kunigaikščių Oginskių politinė, kultūrinė veikla: praeities refleksijos, ateities perspektyvos“ įgyvendinimui. Po intensyvaus susirašinėjimo ir telefoninių pokalbių Lietuvoje ir Baltarusijoje buvo surengtos pirmosios bendros pažintinės ekspedicijos, pasidalinta penkiolikos metų veiklos Rietave ir Zalesėje patirtimi, aplankytos ir patyrinėtos kitos istorinės vietovės, saugančios Oginskių veiklos, mūsų tautų bendros istorijos pėdsakus. Bendradarbiaujant sėkmingai buvo pasiruošta pirmajai tarptautinei konferencijai (Rietavas, 2005 m. spalio 1 d.), kurioje Sergejus Verameičikas perskaitė pranešimą: „Mykolas Kleopas Oginskis – atminties gaivinimo tikslai ir galimybės šiandieninėje visuomenėje“.

Tikiuosi, kad skaitytojus sudomins šio nenuilstančio idealisto veiklos Zalesėje glausta chronologinė santrauka. Penkiolika metų kryptingo, alinančio darbo! Nekreipiant dėmesio į „blaiviai maistančių realistų“ išankstinę kritiką, įveikiant aplinkos abuojumą ir net priešišumą, nepaisant materialinių ir buitinių nepriteklių, žingsnis po žingsnio istorinės atminties gaivinimo linkme vedant vietos moksleivius, būsimuosius studentus, visuomenės veikėjus... Viena iš jų – trečiakursė istorijos studentė Liudmila Rohač, aktyviai dalyvavusi ekspedicijose ir konferencijoje, vaizdžiai pasakė: „Kai atsivėrė mano akys į Oginskių istoriją, aš gimiau antrą kartą“...

Viltinga ir tai, kad nežiūrint sudėtingų vietos ekonominių, politinių peripetijų, artimiausiais metais Zalesėje turėtų prasidėti didžiuliai Oginskių rezidencijos restauravimo ir atkūrimo darbai. Tai bus ne tiktai plataus Baltarusijos šviesuomenės sąjūdžio, įvairių mokslinių, visuomeninių institucijų bendradarbiavimo Oginskių veiklos tyrimų srityje nuopelnas, bet ir individualios Sergejaus Verameičiko misijos „Šiaurės Atėnuose“ apvainikavimas.